

Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку

Матеріали

**VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(23-24 квітня 2025 року)**

Рада молодих учених
Бердянського державного педагогічного університету

**м. Запоріжжя
(університет тимчасово переміщений)
2025**

КОМЕРЦІЙНИЙ СЕКС У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА

(Лисоконь І. О., доктор філософії з освітніх, педагогічних наук,
старший викладач)

Криворізький державний педагогічний університет,
м. Кривий Ріг, Україна

Відомо, що комерційний секс є предметом дискусій різних наукових галузей та спеціальностей. Зародився цей феномен в Стародавній Греції (III–II тис. до н.е. – IV–V ст. н.е.). Комерційний секс у Стародавні часи існував на цілком законних підставах і був представлений у різних формах. Так, наприклад, релігійні споруди, де проживали лише жінки будували при виїздах з великих міст або диктеріони (будинки терпимості або салони розпусти) [1, с. 15]. Фактично комерційний секс в диктеріонах підтримував державою за рахунок придбання заморських рабинь для надання інтим-послуг, а чоловіки, які їх відвідували не осуджались за подружню зраду. Перші згадки про проституцію є в античних міфах, зокрема Овідій Назон у праці «Мистецтво любові». Цю ж тематику активно розкривали та підтримували античні мислителі. Так, Августин Аврелій вважав, що зміна соціального устрою, де відсутній комерційний секс та повії призведе до «вторгнення похоті» [2, с. 3], а значить і до змін у соціальній стратифікації населення.

Водночас, В. Коваленко та О. Івашина виділяють дві групи чинників, які призводять до появи окресленого феномену як проблеми [4]:

- економічні – бідність, низький рівень економічного життя суспільства, відсутність фінансової грамотності, відсутність пропозицій на ринку праці;
- соціальні – проблеми сімейного виховання, високий рівень незапланованих вагітностей, сексифікація суспільного життя, насильство, торгівля людьми, проблема адаптації до викликів [4, с. 13].

Нині в умовах активних соціальних викликів соціальна вітчизняна політика спрямована на профілактику негативних явищ у суспільстві, що можуть призвести до соціальних змін та дестабілізації відносин. Водночас, поширення гедонізму та переорієнтація моральних цінностей у молодого покоління призводять до поширення ідей правового нігілізму та девіантної поведінки (адиктивна поведінка, вживання наркотиків та алкоголю, комерційний секс, скоєння злочинів, суїцид тощо). Загалом поширення цієї проблематики розпочалося через суспільно-політичні обставини – військова агресія (з 2014), глобальна пандемія COVID-19 (з 2019) та повномасштабне вторгнення на територію України (з 2022). Перелічені вище обставини сприяли призвели до розвитку змішаного та дистанційного форматів здобуття освіти й режиму роботи, що сприяло розвиток засобів відеозв'язку і відповідно активізації комерційного сексу серед підлітків. Основною проблемою в цьому контексті є відсутність дієвих механізмів контролю за комерційною проституцією із використанням засобів відеозв'язку, а також різний підхід держав до легалізації та розуміння форм комерційного сексу.

Комерційний секс варто розглядати як «безладний обмін сексуальними послугами на гроші або подарунки» [4, с. 6]. В переважній більшості до такої форми заробітку залучені вразливі категорії населення, які потребують

соціальної, соціально-психологічної або соціально-педагогічної підтримки, зокрема підлітки. У праці О. Кушнірчук «Соціально-педагогічна профілактика проституції неповнолітніх у школах-інтернатах» розглядається проблематика залучення до комерційного сексу дітей, які виховувалися в школах інтернатах [3]. Дослідниця визначила, що в контексті історії проституція зафіксована на різних етапах суспільного розвитку, в психологічних розвідках комерційний секс розглядається як девіація, а соціологія розглядає даний феномен як форму поведінки [3, с. 5–6].

Поширення проблематики комерційного сексу серед підлітків є цілком закономірним, оскільки цей вік характеризується детекцією свого «Я» (тілесного та психоемоційного), опануванням нової соціальної ролі, передчасним дорослішанням та формуванням нових стійких соціальних зв'язків. Погоджуємось з думкою В. Мельничук, що «у підлітковому віці змінюється зовнішність, фізичний стан молодої людини, її тіло, відбувається знайомство із сексуальною сферою життя, а ще одним з новоутворень цього періоду є самоусвідомлення сексуальності» [5, с. 45–46].

Вважаємо, що синергія передчасного дорослішання, самоусвідомлення сексуальності та сексифікація суспільства, зокрема зниження віку статевої зрілості та активна пропаганда інтимних стосунків через фільми та серіали, дають підґрунтя для вступу підлітків у статеві відносини на комерційній основі. Тому, пропонуємо для вирішення проблеми комерційного сексу серед підлітків наступні кроки:

- правоохоронна діяльність (посилення відповідальності для боротьби з експлуатацією неповнолітніх, законодавче розширення кола повноважень соціальних сервісів щодо соціально-психологічної, правової, медичної підтримки осіб, які зазнали сексуального насилля або надавали інтимні послуги на комерційній основі);
- просвітницька діяльність (проведення заходів про ризики сексуальної експлуатації, інформування підлітків щодо можливих наслідків заняття комерційним сексом, навчання батьків та дітей щодо обговорення проблематики статевого виховання);
- соціально-громадська діяльність (започаткування програми реінтеграції підлітків й молоді у суспільство через працевлаштування або долучення до громадської, волонтерської діяльності).

Отже, можемо зробити висновок, що відсутність дієвих законодавчих механізмів покарання за комерційний інтим, вплив суспільства на формування особистості підлітка в умовах сексифікації, економічні проблеми людини, її рідних або цілої соціальної групи, неготовність старшого покоління до діалогу щодо сексуального виховання, пропагування можливості швидкого заробітку призводять до розвитку комерційного сексу як суспільного феномену. Нині існує потреба в пошуку оптимальних механізмів боротьби та попередження серед підлітків цього негативного феномену, який розвивається за рахунок суспільно-політичних криз. Не дивлячись на факти з історії щодо надання інтимних послуг на комерційній основі варто зауважити, що в суспільстві відбулись аксіологічні трансформації. Тому, комерціалізації інтимних послуг постає нині як соціальна проблематика, яку необхідно вирішувати через заходи соціально-педагогічної профілактики. Подальших наукових розвідок

потребують питання вироблення стратегії запобігання, подолання та нормалізації негативного впливу комерційного сексу на підлітків як феномену.

ЛІТЕРАТУРА

1. Фурман А., Підгурська М. Історія соціальної роботи : навчальний посібник. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 174 с.
2. Протопопов А., Савельєва Н. Проституція як соціально-педагогічна проблема: монографія / за заг. ред. Н. Савельєвої. Полтава : ПДПУ, 2008. 120 с.
3. Кушнірчук О. Соціально-педагогічна профілактика проституції неповнолітніх у школах-інтернатах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 23 с.
4. Коваленко В., Івашина О. Проституція як соціальна проблема в Україні : план-проспект курсової роботи. Київ : НУ «Києво-Могилянська академія», 2022. 17 с.
5. Мельничук В. Соціальна профілактика залучення підлітків до комерційного сексу : дисер. на здобуття ступеня доктора філософії. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка. 2023. 439 с.